

Teamsamarbejde på orkestermanér

Sundhedspersonalet skal blive bedre til at spille sammen i situationer, hvor det handler om liv og død. Det er målet med et utraditionelt uddannelses- og forskningsinitiativ på Nordsjællands Hospital. Her har man allieret sig med en klassisk orkesterdirigent, som underviser i nonverbal kommunikation, der tæller lige så meget som det talte ord.

Tekst **Trine Kit Jensen** · Foto **Søren Svendsen**

Selv en lille, enkel melodi kan være en stor mundfuld, når man er ny i dirigentfaget. Så det er ikke en imponerende udgave af Mester Jakob, der lyder ud i rummet, da sygeplejestuderende Faida Murhony går på "podiet". I en halvcirkel foran hende sidder koret af medkursister, der i første omgang ikke helt forstår, hvor hun vil hen.

"Op med hovedet, skyd brystet frem og hold øjenkontakten. Det er dig, der bestemmer," lyder det fra den erfarne dirigent Ture Larsen, der giver gode råd fra sidelinjen.

Faida Murhony forsøger sig igen, og denne gang går det bedre. Hun kan nu styre sangtropperne og med sit kropssprog få sangen til at lyde, som hun gerne vil have den.

Dirigentseancen finder sted på Simulationsenheden Nord, SimNord, på Nordsjællands Hospital. Her gik Ture Larsen i december i gang med at undervise nyuddannede læger og lægestuderende i nonverbal kommunikation. I dag er der forpremiere på den form, kurserne vil få om et halvt år,

når også sygeplejersker og sygeplejestuderende bliver involveret. Begge faggrupper er derfor repræsenteret denne dag.

Målet med projektet er at få teamledelsen og teamsamarbejdet til at fungere bedre i akutte situationer med f.eks. hjer-testop, hvor det er vigtigt at træffe hurtige beslutninger, undgå misforståelser og skabe ro.

"Det nonverbale er en meget stærk kommunikationsform, fordi man kan forstå hinanden nærmest instinktivt - hvis man vel at mærke er trænet i det," siger Randi Beier-Holgersen, overlæge på kirurgisk afdeling og klinisk lektor.

Hun spiller trækbasun i sin fritid og fik idéen til det utraditionelle initiativ, da hun mødte Ture Larsen i orkestersonnenhæng.

"Med sin krop og sine øjne kan en dirigent på ganske få sekunder kommunikere en hel masse, som man ikke kan nå at sige med samme hastighed. De kompetencer tænkte jeg, at sundhedspersonalet kunne bruge, når de står omkring en hospitals-seng," fortæller hun.

At være dirigent kræver både stort nærvær, evne til at holde fokus og en ekstrem bevidsthed om den fysiske fremtoning - mimik, gestik, kropsholdning og attitude. I starten af sin karriere videofilmede Ture Larsen sine koncerter for at rette op på unoderne og tydeliggøre sit udtryk, og undervisningen af kursisterne i hospitalsregi har samme formål.

Dirigenten nøjes ikke med at undervise på SimNord, men er også i gang med en ph.d., der er støttet af Trygfonden med 600.000 kr. Her skal han undersøge effekten af at skærpe opmærksomheden på den nonverbale kommunikation.

"Måske kan vi eliminere nogle fejl og på den måde redde liv," siger han.

I den første fase af undervisningsprojektet har der været fokus på at styrke den nonverbale kommunikation hos lægerne, så de i akutte situationer straks kan indtage teamlederrollen, træde i karakter og udvise autoritet. Men skal teamet fungere, er det nødvendigt, at hele holdet spiller sammen, og derfor vil læger og sygeplejersker blive undervist sammen i anden fase, der går i gang til efteråret.

"Sygeplejerskerne skal også forstå kommunikationsformen. De skal trænes i at være opmærksomme, reagere på de beskeder, der kommer, se op og søge øjenkontakt, når de er klar til at få næste besked. Det er også vigtigt, at de selv får prøvet teamlederfunktionen, så de oplever, at lederen ikke har en chance, hvis de andre i teamet ikke reagerer rigtigt," siger Randi Beier-Holgersen.

Ph.d. om nonverbal kommunikation

Ture Larsens ph.d.-projekt støttes økonomisk af Trygfonden og forskningsenheden på Nordsjællands Hospital. Ture Larsen er indskrevet på det Sundhedsfaglige Fakultet på Københavns Universitet, og arbejdet med ph.d.en foregår i tæt samarbejde med SimNord og Dansk Institut for Medicinsk Simulation på Herlev Hospital.

50 pct. af kommunikation er nonverbal

Ni ud af 10 fejl i akutte situationer tilskrives mangel på kommunikation eller misforståelser. Samtidig ved man, at 50 pct. af al kommunikation mellem mennesker foregår nonverbalt, fortæller Ture Larsen, og på den baggrund er han glad og gerne gået ind i projektet.

"Jeg synes, det er sjovt, at mine kompetencer kan bruges andre steder end i musikken," siger han.

Hun peger samtidig på, at sygeplejersker i nogle situationer selv har teamlederrollen. Ved hjertestop er det f.eks. den sygeplejerske, der finder patienten, som må tage rollen på sig, indtil anæstesiologen kommer til og kan tage over. Det samme gælder, når der fra sengeafdelingerne bliver tilkaldt et mobilt akut team fra intensiv, fordi en patient pludselig får det dårligt. Også her er det sygeplejersken, der må tage styringen, til en ny teamleder dukker op.

Redskab i teamsamarbejde

I kursuslokalet på SimNord bliver det efter Mester Jakob lidt mere kompliceret. Seks kursister får udleveret ghetto-blaster med forskellige lyde, og en ny kursist bliver sat til at dirigere. Uden ord skal "dirigenten" nu tilkendegive, hvilken ghetto-blaster, der skal komme lyd fra hvornår, og samtidig bestemme, hvor meget eller hvor lidt der skal skrues op for volumen. Det kræver stor opmærksom-

hed hos både dirigent og orkestermedlemmer, og kun et par stykker falder for fristelsen til at fnise.

Dernæst flytter seancen ned i et simulationsrum, hvor en dukke ligger klar som patient. Her gennemspiller et hold kursister en situation, der i hospitalssammenhæng er lidt mere realistisk. I simulationsrummet bliver der også sat ord på. Men ligesom ved de andre øvelser observerer Ture Larsen og giver bagefter feedback på alt det, der signaleres med kropssproget. Hos de to sygeplejersker i aktion anes der f.eks. en vis usikkerhed.

Lederen af SimNord, Susanne Christoffersen, er selv uddannet sygeplejerske. Hun ser dirigentøvelserne som en udvikling af og et vigtigt supplement til den undervisning, der ellers foregår i Simulationsenheden.

"Vi skal være mere skarpe på, hvordan teamsamarbejder, og den nonverbale kommunikation bør have en langt større plads, end den har i dag," siger hun.

Hun peger ligesom Randi Beier-Holgersen på, at sygeplejersker i dag både skal kunne fungere som teammedlemmer og teamledere, og at nonverbale kommunikationsfærdigheder er relevante i mange sammenhænge:

"Der sker meget opgaveglidning for tiden, både i forhold til sygeplejerskernes rolle på de kliniske afdelinger og i hjemme-sygeplejen. Derfor ser jeg ikke bare det her som en nødvendighed i akutte situationer. Jeg ser også, at det er redskaber, man kan bruge i det daglige teamsamarbejde for at sikre, at kommunikationen bliver optimal."

For Faida Murhony har dagens seance været en øjenåbner, og hun går hjem med en større forståelse af, hvordan man kan kommunikere uden ord.

"Vi har lært lidt om nonverbal kommunikation på uddannelsen. Men det var teori. Med dirigentøvelsen blev jeg mere klar over, hvordan man gør i praksis, og hvordan man kan bruge det i den virkelige verden," siger hun.

Dirigent Ture Larsen underviser sygeplejersker og sygeplejestuderende på Nordsjællands Hospital i non-verbal kommunikation, som er ekstra vigtig i akutte situationer.